

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/177/2023
Identifikačné číslo spisu:	2119201831
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2119201831.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkýň 1/ E. K., narodená XX. A. XXXX, A. 2/ Mgr. X. narodená XX. S. XXXX, D., V. XXX/X, 3/ X.. S. K., narodená XX. S. XXXX, D., Q. XXX/XX, žalobkyne 1/ a 3/ zastúpené žalobkyňou 2/, proti žalovanej Slovenská republika, v mene ktorej koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom Bratislava, Štúrova 2, o náhradu nemajetkovej škody, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 38C/2/2019, o dovolaní žalobkýň 1/ až 3/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 11. júla 2023 č. k. 11Co/39/2022-579, takto

rozhodol:

Dovolanie žalobkyne 1/ a žalobkyne 3/ o d m i e t a.

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 11. júla 2023 č. k. 11Co/39/2022-579
z r u š u j e vo vzťahu k žalobkyni 2/ a vec mu vracia v tomto rozsahu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. septembra 2021 č. k. 38C/2/2019-511 rozhodol, že žalobu zamietla (výrok I.) a žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznáva (výrok II.).

1.1. Predmetom konania bol uplatnený nárok, ktorým sa žalobkyne domáhali, aby žalovaná zaplatila žalobkyni 1/ sumu 75 000 eur, žalobkyni 2/ sumu 50 000 eur a žalobkyni 3/ sumu 50 000 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne do zaplatenia. Súd prvej inštancie uviedol, že v prvom rade sa musí skúmať kumulatívne splnenie troch podmienok pre založenie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), a to existenciu nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu, vznik škody (nemajetkovej ujmy vo výške 175 000 eur) a existenciu príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) medzi nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom a vzniknutou škodou, pričom v prípade zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. ide o objektívnu zodpovednosť štátu za škodu. Skutkový stav v konaní nebol sporný, sporným bola existencia nároku ako takého, resp. existencia jednotlivých podmienok pre priznanie žalovaného nároku, keďže žalovaná popierala splnenie

vyššie uvedených podmienok, a to existenciu nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu, a tiež aj vznik samotnej škody, nemajetkovej ujmy, na strane žalobkyní.

1.2. Na základe vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie za to, že už prvý predpoklad pre založenie zodpovednosti štátu za škodu - a to existencia nezákonného rozhodnutia (§ 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z.) a nesprávneho úradného postupu (§ 3 ods. 1 písm. d) zákona č. 514/2003 Z. z.) nebola žalobkyňami preukázaná. Rozhodnutia vydané vo veci vedenej na Okresnom riaditeľstve PZ Trnava pod ČVS: V.-XXXX/X-OVK-TT-XXXX-Kd, a to žalobkyňami namietané uznesenia o zastavení trestného stíhania z 09.09.2015 a uznesenie Okresnej prokuratúry Trnava o zamietnutí sťažnosti žalobkyní z 16.11.2015, sp. zn. 1Pv 213/14/2207-61 boli zákonné, vychádzali zo zisteného skutkového stavu a neboli zmenené alebo zrušené pre nezákonnosť, ako to predpokladá § 6 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Nezákonnosť rozhodnutia musí byť už v čase prejednávania nároku o náhrade škody konštatovaná príslušným orgánom, ktorý je podľa procesných predpisov oprávnený zrušiť nezákonné rozhodnutie pre jeho nezákonnosť. Otázku nezákonnosti nemožno riešiť ako otázku predbežnú (napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30.04.2013 sp. zn. 6Cdo 103/2011).

1.3. V súvislosti s vydanými uzneseniami, ktoré neboli zmenené alebo zrušené pre nezákonnosť potom nemožno hodnotiť ani postup, ktorý im predchádzal ako nezákonný. Súd prvej inštancie nemal za preukázaný ani nesprávny úradný postup orgánov činných v trestnom konaní. Žalobkyňami namietaná nečinnosť prokuratúry pri vykonávaní dozoru a vyšetrovateľa, teda najmä viac ako 5 mesačné prieťahy pri vypracovaní znaleckého posudku nie je možné posudzovať v civilnom konaní všeobecným súdom o náhradu škody. Prieťahy v trestnom konaní je oprávnený posudzovať výlučne Ústavný súd SR (uznesenie Ústavného súdu SR z 23.11.2016 sp. zn. I. ÚS 702/2016). Ďalšie námietky žalobkyní smerujúce k nesprávnemu úradnému postupu sa týkali najmä vedenia konania a dokazovania (napr. nenariadenie exhumácie ihneď po začatí trestného stíhania). Vedenie konania a rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané nie je v kompetencii účastníkov trestného konania, títo nie sú o tom oprávnení rozhodovať. Z obsahu spisu a vykonaných dôkazov je zrejmé, že postup orgánov činných v trestnom konaní nebol nesprávny. Ako počas konania argumentovala žalovaná, samotné začatie trestného stíhania neodôvodňuje bez ďalšieho nariadenie exhumácie. Tento postup je potrebné dôsledne zvážiť, pričom ako podklad na to, či je potrebné pristúpiť k vykonaniu takéhoto dôkazu (pitve tela nebohého) môže slúžiť aj znalecké dokazovanie. Bezprostredná príčina úmrtia p. K. sa nepodarila zistiť znaleckým posudkom bez pochybností, pričom vychádzajúc zo záverov znaleckého posudku, táto by mohla byť zistená jedine pitvou tela nebohého, keďže nebola vykonaná bezprostredne po úmrtí. V prípade, ak mali žalobkyne podozrenie, že k úmrtiu p. K. došlo trestným činom, mali túto skutočnosť bezodkladne oznámiť orgánom činným v trestnom konaní po nájdení jeho tela a pitva by zrejme bola nariadená ešte pred jeho pochovaním. V záveroch znaleckého posudku vypracovaného v trestnej veci znalci nedokázali jednoznačne určiť príčinu smrti, a ani spoľahlivo posúdiť, či medzi úmrtím p. K. a konaním (resp. nekonaním) ošetrovujúcich lekárov existuje príčinná súvislosť, keďže na úmrtí sa mohlo podieľať mnoho ďalších faktorov, prípadne mohla byť príčina smrti aj iná ako bola stanovená obhliadajúcim lekárom, a to z dôvodu absencie pitvy, ktorá nebola vykonaná bezprostredne po jeho úmrtí. Obhliadajúci lekár pri vonkajšej obhliadke nezistil žiadne známky poranenia, stopy po zápase a žalobkyne nevyjadrili súhlas s pitvou, zrejme z etických dôvodov (uvádzali, že ich otec bol veriaci). Následne znalci z dôvodu čo najobjektívnejšieho zistenia príčiny úmrtia p. K. navrhli eventuálne zvážiť vykonanie exhumácie a následnej pitvy. Opodstatnenosť vykonania pitvy, ktorej musela predchádzať exhumácia, teda vyplývala zo záverov znaleckého posudku, čo znamená, že nemožno konštatovať, že by sa orgány činné v trestnom konaní týmto dopustili nesprávneho úradného postupu. Po oboznámení sa so závermi znaleckého posudku prokurátorka dospela k záveru, že jediným spôsobom ako v danom čase ešte bolo možné jednoznačne zistiť príčinu úmrtia p. K. bola pitva, a preto uznesením nariadila exhumáciu. Exhumácia tela nebohého bola nariadená v zmysle Trestného poriadku orgánom štátu pri plnení jeho úloh vyplývajúcich zo zákona za účelom náležitého zistenia skutkového stavu. Uznesenie bolo prijaté v rámci trestného konania za účelom vykonania dôkazu a následnej pitvy tela nebohého, pričom išlo o procesné rozhodnutie. Takýto postup zákon umožňoval v jeho § 156 ods. 2 Trestného poriadku. Tu súd prvej inštancie dodal, že prokurátorka zvolila tento postup, aby bol bez pochybností zistený skutočný stav veci, nakoľko nie je možné vzniesť obvinenie osobe, ak tomu nasvedčujú získané dôkazy. Pre vedenie trestného stíhania a prípadné aj na následné podanie obžaloby vo veci, je potrebné mať za nepochybne zistené, že k úmrtiu osoby došlo v priamej príčinnej súvislosti s konaním alebo nekonaním

ošetrovujúcich lekárov, čo v prejednávanej veci preukázané nebolo. Keďže aj vzhľadom na znalecký posudok a na prípadné vyvodenie zodpovednosti voči konkrétnej osobe bolo potrebné zistiť presnú príčinu smrti nemožno hodnotiť tento postup ako nesprávny, ale nanajvýš ako nehospodárny aj s poukazom na závery uvedené v rozhodnutí generálneho prokurátora.

1.4. Uznesenie prokurátorky sp. zn. 1Pv 213/14/2207-35 zo dňa 08.04.2015 bolo na základe mimoriadneho opravného prostriedku podaného zo strany žalobkyní uznesením generálneho prokurátora SR dňa 04.06.2015 pod sp. zn. XVI/2 Pz 33/15/1000-12 zrušené. Generálny prokurátor v uvedenom uznesení konštatoval nadbytočnosť takého dôkazu, keďže dospel k záveru, že orgány prípravného konania aj bez vykonania exhumácie disponujú dostatočným množstvom relevantných dôkazov na to, aby po ich vyhodnotení v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku mohli posúdiť, či smrť poškodeného bola zavinená nedostatočnou starostlivosťou zo strany ošetrojúceho lekára, alebo len v dôsledku nezodpovedného konania samotného poškodeného, ktorý sa vo veku 65 rokov napriek dlhodobým zdravotným problémom a diagnostikovanej námahovej angíne pectoris vydal na 40 kilometrovú cyklotúru. Uznesenie o nariadení exhumácie ako procesné rozhodnutie prokurátora v trestnej veci potom samo o sebe nezakladá existenciu nezákonného rozhodnutia v zmysle § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. Nezakladá ani existenciu nesprávneho úradného postupu (§ 3 ods. 1 písm. d) zákona č. 514/2003 Z. z.), keďže tento postup bol v zmysle zákona možný (§ 156 ods. 2 Trestného poriadku umožňoval nariadiť exhumáciu). Súd prvej inštancie konštatoval, že v prejednávanej príhode nebolo preukázané splnenie zákonnej podmienky podľa § 5 a § 6 zákona č. 514/2003 Z. z., keďže zo strany žalobkyní nebolo preukázané, že právoplatné rozhodnutie orgánov činných v trestnom konaní bolo zrušené respektíve zmenené pre nezákonnosť príslušným orgánom, keďže sťažnosť žalobkyní voči uzneseniu vyšetrovateľky zo dňa 9. septembra 2015, F.:V-XXXX/X-OVK-TTXXXX-Kd, ktorým zastavila trestné stíhanie pre prečin usmrtenia, pretože bolo nepochybné, že sa nestal skutok, pre ktorý sa viedlo trestné stíhanie, bola zamietnutá. Ako už súd prvej inštancie uviedol vyššie nebol kompetentný preskúmať konanie vedené pod sp. zn. F.:V-XXXX/X-OVK-TTXXXX-Kd ani z hľadiska existencie prieskumov, aj s poukazom na § 9 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. Oprávnenie všeobecného súdu prístupíť k priznávaniu náhrady škody v konaní podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je možné až v prípade, ak o existencii prieskumov v konaní bolo právoplatne rozhodnuté v inom konaní, a to buď v rámci disciplinárneho konania, v konaní pred Európskym súdom pre ľudské práva, alebo v konaní pred Ústavným súdom SR. Ďalej súd prvej inštancie dodal, že rozporuplne vyznievajú argumenty žalobkyní, keď na jednej strane namietajú zastavenie trestného stíhania z dôvodu, že v uvedenej veci nebola hodnoverným spôsobom zistená presná príčina smrti p. K., a teda nebolo možné preukázanie príčinnej súvislosti medzi úmrtím p. K. a neposkytnutím správnej zdravotnej starostlivosti zo strany ošetrovujúcich lekárov, najmä pre absenciu súdnolekárskej pitvy a zároveň namietajú postup nariadenia exhumácie tela nebohého. Súdu prvej inštancie bolo zrejmé, že v danom čase by už (vzhľadom na konštatovania v znaleckom posudku) s najväčšou pravdepodobnosťou nebolo možné zistiť príčinu úmrtia, avšak táto skutočnosť nezakladá zodpovednosť štátu za škodu v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. Podmienky vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom resp. nezákonným rozhodnutím sú stanovené kumulatívne, v prípade nesplnenia čo aj len jednej z nich nie je daná táto zodpovednosť (napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR z 29. marca 2007 sp. zn. 3Cdo 32/2007).

1.5. Keďže súd prvej inštancie nemal za preukázanú prvotnú podmienku, a to existenciu nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu, nezaoberal sa podrobne ďalšími podmienkami predpokladajúcimi priznanie nároku na náhradu škody, keďže tieto musia byť splnené kumulatívne (teda všetky naraz). Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní bol toho názoru, že žalobkyne v tomto prípade dôkazné bremeno neunesli a nepreukázali vznik nároku na náhradu škody a splnenie všetkých zákonných podmienok pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z., súd žalobu ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol.

1.6. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa ustanovenia § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) v spojení s § 255 ods. 1 CSP a čl. 4 ods. 2 CSP, čl. 17 CSP.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 11. júla 2023 č. k. 11Co/39/2022- 579 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie (výrok I.) a žalovanej priznal voči žalobkyniam 1/, 2/ a 3/ nárok

na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100% (výrok II.).

2.1. Pretože odvolací súd v celom rozsahu preberá súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, ktorý vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom pre posúdenie žalobou uplatneného nároku, jeho výsledky jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach správne vyhodnotil a napokon dospel k správnym skutkovým záverom, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie žalobou uplatneného nároku, a pretože odvolací súd v celom rozsahu zdieľa i právne závery prvoinštančného súdu vo veci, ktorý na vec aplikoval správne hmotno-právne ustanovenia, a tieto v súvislosti s danou vecou i správne vyložil, s poukazom na ust. § 387 ods. 2 CSP odvolací súd už iba odkazuje na správne a presvedčivé písomné vyhotovenie rozsudku.

2.2. Súd prvej inštancie sa zaoberal všetkými podstatnými argumentami prednesenými stranami v spore, pričom možno pochopiť očakávania žalobkýň, že sa súd stotožní s ich skutkovými a právnymi závermi, avšak s prihliadnutím na súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, pričom hodnoteniu dôkazov vykonaných prvoinštančným súdom nemožno nič vytknúť, ako aj vykonané právne posúdenie, keď súd aplikoval príslušné ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z. v súlade s rozhodovacou činnosťou vyšších súdnych autorít, nebolo možné žalobe žalobkýň vyhovieť z dôvodov obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku.

2.3. Vzhľadom na to, že odvolateľky v odvolacom konaní použili argumenty, ktoré boli použité i v konaní pred súdom prvej inštancie, a na ktoré dal uspokojivú odpoveď už súd prvej inštancie, odvolací súd nepovažoval za potrebné opätovne na argumenty obsiahnuté v odvolaní reagovať a opakováť dôvody, ktoré sú už obsahom napadnutého rozsudku.

2.4. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobkyne 1/ až 3/ (ďalej aj „dovolateľky“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, žiadajúc, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Dovolateľky namietali porušenie práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP tým, že právne závery odvolacieho súdu vykazujú všetky znaky arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti. Podľa dovolateľiek sa odvolací súd nevyjadril k odvolacím námietkam v odvolaní a tento len stroho konštatoval správnosť skutkových a právnych záverov uvedených v rozhodnutí súdu prvej inštancie, čím je rozsudok odvolacieho súdu nezrozumiteľný a nedostatočne zdôvodnený. Odvolací súd nevysvetlil z akého dôvodu tak rozhodol, a tento nezaujal stanovisko k odvolacím námietkam žalobkýň, napriek ich podstatnému významu pre vydanie rozhodnutia ako namietanie splnenia podmienky uplatňovania nároku na nemajetkovú ujmu z pohľadu existencie nezákonného rozhodnutia, nesprávne uplatnenie ustanovenia právneho predpisu na prejednávany prípad. Dovolateľky namietali aj arbitrárnosť konania vo vzťahu k hodnoteniu a vykonaniu dôkazov súdom prvej inštancie a odvolacím súdom, keďže tieto boli vykonané bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery. Konanie pred odvolacím súdom bolo na základe uvedeného poznačené vadou zmätočnosti, pričom poukázal na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky.

3.2. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľky videli v nesprávnom právnom posúdení veci, keďže rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnych otázok, ktoré sú v rozpore s rozhodovacou praxou najvyššieho súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky. Predmetná otázka spočívala v tom, „Či uznesenie o nariadení exhumácie ako procesné rozhodnutie prokurátora v trestnej veci, ktoré bolo zrušené pre nezákonnosť (ktorá bola priamo v zrušujúcom uznesení konštatovaná) zakladá existenciu nezákonného rozhodnutia v zmysle § 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z.“ Podľa dovolateľiek súd prvej inštancie ako aj odvolací súd nesprávne vyložili pojem „nezákonné rozhodnutie“, keďže tieto závery sú v rozpore s predloženým uznesením generálneho prokurátora SR zo dňa 04.06.2015 sp. zn. XVI/2 Pz 33/15/1000-12, v ktorom je jasne a zreteľne konštatovaná nezákonnosť uznesenia prokurátorky Okresnej prokuratúry Trnava sp. zn. 1Pv 213/14/2207-35 zo dňa 08.04.2015. Dovolateľky uviedli, že rozsudok súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď správne určené právne normy súd nesprávne aplikoval na zistený skutkový stav. Konkrétne ide o nesprávne aplikovanie ust. § 6 ods. 1, ods. 2 Zákona č. 514/2003 Z. z. tým, že sa neviazal rozhodnutím - uznesením Generálneho prokurátora Slovenskej

republiky, sp. zn. XVI/2 Pz 33/15/1000-12 zo dňa 04.06.2015, ktorým bolo právoplatné rozhodnutie - uznesenie o nariadení exhumácie, sp. zn. 1 Pv 213/14/2207-35 zo dňa 08.04.2015, ktorým bola spôsobená škoda, zrušené pre nezákonnosť. Súd prvej inštancie ako aj odvolací súd sa týmto odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ako aj Ústavného súdu Slovenskej republiky. Ďalšiu otázku majúcou podstatný právny význam podľa dovolateliiek nastolili „Či je okresný súd v zmysle ustanovenia § 9 ods. 1 Zákona č. 514/2003 Z. z. oprávnený posudzovať prieťahy v konaní spôsobené nečinnosťou dozorovej prokuratorky". Dovolateľky mali za to, že súd prvej inštancie, ktorý rozhodoval o náhrade škody, bol podľa § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. povinný zaoberať sa skutočnosťami, či zo strany prokuratorky Okresnej prokuratúry Trnava došlo k nečinnosti a prieťahom v konaní. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci ako aj zbytočné prieťahy v konaní. Na zistený skutkový stav boli nesprávne aplikované ustanovenia § 9 ods. 2 a ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., keďže tieto tak ako to vyplýva zo skutkového stavu sú na tento prípad neaplikovateľné.

3.3. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľky videli v nesprávnom právnom posúdení veci, keďže rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Otázka majúca podstatný právny význam je podľa dovolateliiek „Či nezabezpečenie postupu dozorovej prokuratorky Okresnej prokuratúry Trnava v zmysle príkazu právneho názoru generálneho prokurátora Slovenskej republiky zakladá nesprávny úradný postup v zmysle § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.". Porušenie zákonných povinností stanovených dozorovej prokuratorky v § 230 ods. 1 a nasl., § 367 Trestného poriadku, § 6 ods. 2 a § 17 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z., nezabezpečenie postupu v zmysle príkazu/právneho názoru Generálneho prokurátora Slovenskej republiky zo dňa 04.06.2015, neurčenie príčiny smrti výlučne pre absenciu dôkazu (pitvy) nezabezpečeného v prípravnom konaní výhradne z dôvodu nečinnosti a protizákonného konania dozorových prokuratúriek a nezákonné vyfabulovanie záveru o nezodpovednom konaní p. S. K., ktorým si privodil smrť nepodloženého žiadnym dôkazom z prípravného konania a v hrubom rozpore so znaleckým dokazovaním, je potrebné vyhodnotiť ako nesprávny úradný postup podľa ustanovenia § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby najvyšší súd dovolanie zamietol. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP uviedla, že pre vznik zodpovednosti štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. musia byť kumulatívne splnené tri zákonné podmienky, pričom súd prvej inštancie nemal za preukázanú prvú podmienku vzniku zodpovednosti za škodu, preto správne žalobu ako nedôvodnú zamietol, čo následne rozsudkom potvrdil aj odvolací súd, preto nie je založený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Podľa žalovanej nie je daný ani dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keďže odvolací súd sa svojím rozhodnutím neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľkami vymedzená otázka podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP podľa žalovanej nepredstavuje otázku podstatného významu, ktorú by bolo potrebné riešiť v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu a zároveň vec bola na základe skutkových zistení správne právne posúdená.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu, a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne 1/ a 3/ je potrebné odmietnuť a dovolanie žalobkyne 2/ je prípustné a dôvodné, v dôsledku čoho zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k žalobkyni 2/ (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Žalobkyne sa v konaní domáhajú náhrady nemajetkovej ujmy a žiadajú, aby žalovaná zaplatila žalobkyni 1/ sumu 75 000 eur, žalobkyni 2/ sumu 50 000 eur a žalobkyni 3/ sumu 50 000 eur, a to spolu s príslušenstvom. Na strane žalobkyní ide o samostatné procesné spoločenstvo v zmysle § 76 CSP. Dovolanie žalobkyne 1/ a žalobkyne 3/

7. Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a/ dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b/ dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské

právnické vzdelanie druhého stupňa, c/ dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

8. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. decembra 2019, sp. zn. 4Cdo/190/2019, publikované pod č. R 39/2020, konštatuje: „Spísanie dovolania advokátom je obligatórnou podmienkou dovolacieho konania, ktorá musí byť splnená už pri podaní dovolania; jej nedostatok musí byť odstránený do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania. To neplatí, ak dovolateľ nebol riadne poučený odvolacím súdom.“

9. Z obsahu spisu predloženého najvyššiemu súdu na základe dovolania žalobkyň 1/ až 3/ vyplýva, že dovolanie bolo spísané dovolateľkou 2/, ktorá síce spĺňa podmienku vymedzenú v ustanovení § 429 ods. 2 písm. a) CSP, avšak táto sa vzťahuje priamo len na jej osobu, keďže dovolateľka 2/ má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Na veci nemení nič ani skutočnosť, že žalobkyňa 1/ a žalobkyňa 3/ splnomocnili dňa 29. septembra 2023 žalobkyňu 2/ (č. l. 615) na podanie dovolania smerujúceho proti rozsudku odvolacieho súdu. Žalobkyne 1/ a 3/ boli v rozsudku odvolacieho súdu riadne poučené o povinnosti spísania dovolania advokátom podľa § 429 ods. 1 CSP, čo v lehote do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania nespĺnili (pozri aj IV. ÚS 489/2018, publikované v Zbierke nálezov a uznesení pod č. 79/2018).

10. Vzhľadom k tomu, že dovolateľky 1/ a 3/ neboli v dovolacom konaní zastúpené podľa § 429 ods. 1 CSP a nejde o žiadny z prípadov podľa § 429 ods. 2 CSP, čím neboli splnené obligatórne náležitosti dovolania, hoci boli o povinnom zastúpení v dovolacom konaní riadne poučené, najvyšší súd dovolanie žalobkyne 1/ a žalobkyne 3/ odmietol podľa § 447 písm. e) CSP pre nespĺnenie podmienky dovolacieho konania.

Dovolanie žalobkyne 2/ podľa § 420 písm. f) CSP

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

12. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. Žalobkyňa 2/ namietala, že odvolací súd sa v odôvodnení rozsudku riadne nevysporiadal s jej

argumentáciou uvedenou v odvolaní, čím podľa jej názoru došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Dovolacej námietke, spočívajúcej v tom, že odvolací súd riadne nesplnil povinnosti vyplývajúce z § 387 ods. 3 CSP, najvyšší súd prisvedčil.

16. Podľa § 387 CSP ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (odsek 2); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (odsek 3).

17. Jedným zo záverov už dostatočne stabilizovanej judikatúry dovolacieho súdu, na ktorých ani v prejednávanej veci nevznikol dôvod čokoľvek meniť, je aj ten, že možnosť plného stotožnenia sa dovolacieho súdu s odôvodnením ním preskúmaného rozhodnutia súdu prvej inštancie a s obmedzením sa na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (ako pravidlo) a súvisiaca možnosť doplnenia (odvolacím súdom) na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalších dôvodov (tu možnosť majúca obvykle skôr povahu výnimky z pravidla, ktorej uplatnenie prichádza do úvahy podľa toho, aký argumentačný priestor súd prvej inštancie úplnosťou svojej argumentácie odvolaciemu súdu ponechá, resp. vytvorí) sú síce súčasťou úpravy slovenského civilného procesu už pred čias nadobudnutia účinnosti CSP (tu pre prípad záujmu porovnaj § 219 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších zmien a doplnení, platného a účinného do 30. júna 2016 vrátane), v rámci rekodifikácie však zákonodarca do textu zákona výslovne vniesol aj to, čo už v skoršom čase šlo (a bolo nutné) vyvodiť z logiky úpravy a jej účelu a čoho podstatu možno vyjadriť tak, že možnosť praktického prevzatia argumentácie súdu prvej inštancie odvolacím súdom nezbavuje odvolací súd povinnosti hoc aj len veľmi stručne a úmerne okolnostiam konkrétneho prípadu reagovať na argumentáciu z odvolania (prinajmenšom tak, že sa poukáže na tie odvolacie námietky, ktoré sú iba opakovaním už súdom prvej inštancie neprijatej argumentácie, ku ktorej však takýto súd zaujal adresné stanovisko, alebo aspoň objektívne zrozumiteľne vysvetlil, prečo bola bez právneho významu a v prípade iných námietok odvolací súd ozrejmi, prečo spôsob nazerania na problém neboli spôsobilé ovplyvniť. Tým samozrejme nie je (a ani nemôže byť) myslené, že odvolateľovi musí byť dané za pravdu, ale že musí dostať objektívne zrozumiteľnú odpoveď na svoj špecifický argument.

18. V súvislosti s namietaním nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP, dovolací súd oboznámením sa s rozsahom a dôvodmi podaného odvolania žalobkyňou 2/ dospel k záveru, že odvolací súd okrem stotožnenia sa so záverom súdu prvej inštancie v súlade s § 387 ods. 2 CSP, na doplnenie odôvodnenia v bodoch 20. až 21. uviedol, že s prihliadnutím na súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, pričom hodnoteniu dôkazov vykonaných prvoinstančným súdom nemožno nič vytknúť, ako aj vykonané právne posúdenie, keď súd aplikoval príslušné ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z. v súlade s rozhodovacou činnosťou vyšších súdnych autorít, nebolo možné žalobe žalobkyň vyhovieť z dôvodov obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku. Vzhľadom na to, že odvolateľky v odvolacom konaní použili argumenty, ktoré boli použité i v konaní pred súdom prvej inštancie, a na ktoré dal uspokojivú odpoveď už súd prvej inštancie, odvolací súd nepovažoval za potrebné opätovne na argumenty obsiahnuté v odvolaní reagovať a opakovať dôvody, ktoré sú už obsahom napadnutého rozsudku.

19. Žalobkyňa 2/ namietala v odvolaní nesprávnu aplikáciu § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 Z. z., keď súd neprihliadol na uznesenie Generálneho prokurátora SR, sp. zn. XVI/2 Pz 3315/1000-12 zo dňa 4. júna 2015. Týmto uznesením bolo pre nezákonnosť zrušené právoplatné uznesenie o nariadení exhumácie, sp. zn. 1Pv 213/14/2207-35 zo dňa 8. apríla 2015, ktorým podľa žalobkyne 2/ vznikla škoda. Zároveň vytýkala súdu prvej inštancie, že nesprávne aplikoval ustanovenia § 9 ods. 2 a 3 citovaného zákona, keď vyhodnotil, že namietala postup vyšetrovateľa. Podľa žalobkyne však namietala porušenie zákonných povinností dozorovej prokurátorky pri výkone dozoru nad vyšetrovaním. Navyše, žalobkyňa 2/ poukázala, že § 9 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. nebolo možné aplikovať, keďže nenamietala nečinnosť súdu (prieťahy v konaní), ale nesprávny úradný postup dozorových

prokurátoriek. Súd podľa nej zároveň opomenul aplikáciu § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., keď neposúdil úradný postup dozorových prokurátoriek. Žalobkyňa tvrdila, že súd mal vyhodnotiť, či príčina smrti mohla byť určená na základe prehliadky mŕtveho tela, alebo bolo potrebné vykonať pitvu, na ktorú by exhumácia musela byť nariadená v primeranej lehote. V tejto súvislosti poukázala aj na päťmesačné oneskorenie pri vyhotovení znaleckého posudku a nečinnosť dozorovej prokurátorky pri zabezpečovaní dôkazov, čím podľa nej došlo k nesprávnemu úradnému postupu podľa § 9 ods. 1 Zákona č. 514/2003 Z. z. Ďalej namietala, že súd prvej inštancie dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam na základe vykonaných dôkazov. Osobitne poukázala na rozpory medzi skutkovými závermi v bode 36. odôvodnenia rozsudku a obsahom spisu, najmä v kontexte s bodom 9. odôvodnenia, z ktorých vyplynulo, že prehliadajúci lekár pitvu nenariadil, preto nebolo možné vyjadriť s ňou nesúhlas. Nenariadenie pitvy bezprostredne po úmrtí podľa nej nemohlo ovplyvniť jej vykonanie v prípravnom konaní, pretože táto skutočnosť bola orgánom známa už z trestného oznámenia. Zároveň uviedla, že ani znalecký posudok nemohol zmeniť skutočnosť, že závery z prehliadky mŕtveho tela nepostačovali na určenie bezprostrednej príčiny smrti. V tejto súvislosti poukázala aj na § 231 písm. i) Trestného poriadku, ktorý podľa nej nevyžaduje pred nariadením exhumácie vypracovanie znaleckého posudku. K záveru súdu, že vzhľadom na znalecký posudok nebolo možné príčinu smrti zistiť, žalobkyňa 2/ namietala, že ide o nesprávne skutkové tvrdenie, ktoré je v rozpore s uznesením Generálneho prokurátora SR zo dňa 4. júna 2015. Nesprávne skutkové zistenia žalobkyňa 2/ namietala aj vo vzťahu k bodu 38. odôvodnenia rozsudku. Za nesprávny úradný postup prokurátorky považovala aj nevydanie uznesenia o nariadení exhumácie v čase, keď jej vykonanie ešte mohlo viesť k dosiahnutiu účelu - pitvy, ktorá mohla vyvrátiť predpokladanú príčinu smrti stanovenú prehliadajúcim lekárom. Záverom uviedla, že došlo k nečinnosti zo strany dozorovej prokurátorky a porušeniu jej zákonných povinností podľa § 230 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku, § 17 ods. 2 písm. a) a § 31 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z., ktoré spočívali najmä v tom, že nevykonala kroky na odstránenie pochybností o správnosti znaleckého posudku, a to ani po podaní zo dňa 27. apríla 2015, čo podľa žalobkyne 2/ predstavuje nesprávny úradný postup v zmysle § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Podľa nej došlo aj k porušeniu príkazu a právneho názoru Generálneho prokurátora SR z 4. júna 2015, pričom nezistenie príčiny smrti v prípravnom konaní bolo dôsledkom nečinnosti a protizákonného postupu dozorových prokurátoriek. Vývodenie záveru o zodpovednosti p. K. za vlastnú smrť, bez podloženia dôkazmi z prípravného konania a v rozpore so znaleckým dokazovaním, považovala za ďalší prejav nesprávneho úradného postupu podľa § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.

20. V preskúmvanej veci odôvodnenie napadnutého rozsudku uvedené v bodoch 19. až 22. nedáva dostatočnú odpoveď na uplatnenú argumentáciu žalobkyne 2/ v zmysle § 387 ods. 3 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, lebo z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav. Len všeobecné konštatovanie správnosti napadnutého rozhodnutia nemožno považovať za dostatočné vysporiadanie sa s podstatnými uplatnenými námietkami v konaní (I. ÚS 116/2020). Odvolací súd v zákonom požadovanom minime neodpovedal na argumentačnú líniu žalobkyne 2/ a to minimálne odkazom na konkrétnu argumentáciu súdu prvej inštancie vo vzťahu k odvolacím námietkam žalobkyne 2/, s ktorou sa odvolací súd v zmysle odôvodnenia napadnutého rozsudku stotožnil. Zároveň odvolací súd uvádza, že vzhľadom na obsahovú a vecnú stránku odvolacích námietok žalobkyne 2/ uplatnených podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP nepostačovalo iba univerzálne konštatovanie odvolacieho súdu hodnoteniu dôkazov vykonaných prvoinštančným súdom nemožno nič vytknúť, ako aj vykonané právne posúdenie, keď súd aplikoval príslušné ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z. v súlade s rozhodovacou činnosťou vyšších súdnych autorít.

21. Uvedené preto vylučovalo akýkoľvek iný záver dovolacieho súdu než ten, že spomínaný postup odvolacieho súdu mal za následok zaťaženie konania (pred odvolacím súdom) tvrdenou tzv. zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v jeho rozsudku s takými odvolacími tvrdeniami, ktoré nejde (bez ďalšieho) označiť za nepodstatné, je totiž tak závažným nedostatkom rozhodnutia (a zásahu ním do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá (až) porušenie práva na spravodlivý súdny proces.

22. Za opísaných okolností najvyššiemu súdu nezostávala iná možnosť, ako o dovolaní žalobkyne 2/ rozhodnúť podľa § 449 ods. 1 v spojení s § 439 písm. a) a § 450 CSP spôsobom uvedeným vo výrokovej časti tohto uznesenia. Znamená to, že zrušil rozsudok odvolacieho súdu v časti, ktorou bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie, ako aj v časti týkajúcej sa trov konania vo vzťahu k žalobkyni 2/, a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie. V prípade žalobkyne 2/ spočíval dôvod zrušenia rozsudku odvolacieho súdu v existencii relevantnej procesnej vady podľa § 420 písm. f) CSP, ktorú spôsobil práve tento súd, pričom zrušenie jeho rozhodnutia sa zatiaľ javí ako postačujúce riešenie.

23. Súčasťou konštantnej judikatúry dovolacieho súdu v prípadoch kumulácie dôvodov dovolania (a ich prípustnosti) podľa § 420 aj § 421 CSP je záver, že pri konštatovaní výskytu namietanej vady zmätočnosti (vedúcej k obligatórnemu kasačnému rozhodnutiu) sa už dovolací súd prípadným nesprávnym právnym posúdením veci nezaobera (a teda v prípadoch druhovo totožných s tým v prejednávanej veci principiálne ani nehľadá správnu odpoveď na dovolaním nastolenú právnu otázku či aj viac takých otázok) a to aj vzhľadom k novšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, upozorňujúcej aj na ústavný rozmer zaujímajúcich stanovísk najvyššieho súdu k právnym otázkam nastoľovaným dovolaniami v takýchto prípadoch.

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.